

Monumentnummer*: 511408

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **13 oktober 1999**
Kadaster deel/nr **82983/117**

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Lisse	Lisse	Zuid-Holland		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Lisse	A			1242
Lisse	A			1339
Lisse	A			1343
Lisse	A			1380
Lisse	A			556
Lisse	C			4200
Lisse	C			4203
Lisse	C			4398
Lisse	C			5038
Lisse	A			1269
Lisse	C			5022
Lisse	C			4827
Lisse	C			4826
Lisse	A			1202
Lisse	C			4207
Lisse	A			1203
Lisse	A			1387
Lisse	A			1383
Lisse	A			1350
Lisse	A			1381

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving**

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. De historische tuinaanleg van de Keukenhof heeft verschillende stijlperiodes doorlopen, waarvan de landschapsstijl die vanaf het einde van de 18de eeuw in fasen tot stand is gekomen deels in structuur en deels in detail nog gaaf aanwezig is. Aan de 17de-eeuwse geometrische tuinaanleg herinneren alleen vijf geknotte linden aan de westzijde van het kasteel bij het washuisje. Van de Frans classicistische aanleg uit ca. 1725 resteert alleen de structuur van twee kunstmatig opgeworpen aarden wallen en een heuvel 'Meer Zicht', die dwars op het huis geplaatst zijn en waarschijnlijk in de 18de eeuw plaats boden aan een collectie tuinsieraden; deze aanleg maakte deel uit van de Nieuwe Plantagie (deel van het noordoostelijke Keukenduin) van de toenmalige eigenaar Van Heemskerck. De ruimtelijke structuur van de buitenplaats is te onderscheiden in een aanleg in landschapsstijl in de directe omgeving van het huis waarin de boerderij, rechthoekige moestuin met speelhuis en een follie zijn gesitueerd; een van oorsprong middeleeuws jachtbos aan de oostzijde; en een coulisselandschap met eendenkooi aan de zuid- en westzijde. De hoofdstructuur van de landschappelijke aanleg rondom het huis, te weten het verloop van de paden, de solitaire boomgroepen en de vijver in het gazon, komt in structuur grotendeels overeen met de situatie op de kadasterkaart uit 1818. Deze aanleg van het park in Engelse landschapsstijl is vanaf het midden van de 19de eeuw door de gebroeders J.D. en L.P. Zocher verder uitgewerkt. De Zochers hebben in 1857 de publieke weg (Stationsweg), die vlak langs het huis liep, met een bocht om het huis verlegd. Het oude tracé is nog goed te herkennen aan de groep eiken en beuken in laanbeplanting. In 1861/62 is de oprijlaan vanaf de Stationsweg met een bocht om het huis heen naar de hoofdingang in de westgevel gelegd ter vervanging van de formele oprijlaan die haaks op de oorspronkelijke voorgevel (noord) stond. Waarschijnlijk hebben de Zochers het ontwerp hiertoe gemaakt. De zeven beuken aan het begin van de nieuwe oprijlaan dateren uit het begin van de aanleg. In de directe omgeving van het kasteel zijn solitaire, struikgroepen en een vijver in het gazon gesitueerd. Voor de beplantingen is veel 'Oosters plantsoen', zoals rododendron, oosterse duizendknoop en Japanse bamboe gebruikt. In hoeverre de beplantingen reeds aanwezig waren is niet bekend. Het is wel bekend dat een deel door de baron is geleverd, dat door de Zochers zo is verdeeld dat 'het de aangenaamste schakering kon opleveren'. Vanaf het kasteel lopen verschillende zichtassen namelijk een zichtlijn naar het oosten tussen de reeds genoemde aarden wallen beëindigd door de heuvel Meer Zicht, een brede zichtas in westwaartse richting over de weilanden tussen boscouliessen beëindigd door de inmiddels gesloopte boerderij Sixenburg en twee diagonale zichtassen richting de Stationsweg. Al deze vista's zijn thans nog gaaf aanwezig. Ten noordwesten van het huis ligt de ommuurde moestuin oorspronkelijk ingericht als een Engelse bloementuin (zie foto tijdschrift Buiten 1914). Van de aanleg met bloemperken gescheiden door grind is alleen de berceau van wingerd over, die loodrecht op het speelhuis staat. In het achterste gedeelte van de tuin zijn thans enkele vakken in gebruik als bloemen- en moestuin. Tussen tuinmuur en voorpark zijn acht linden in een cirkel (kraal) geplant. Deze plek wordt aangeduid als 'de manege', omdat het gebruikt werd voor het afdraven van paarden. De linden dienden als parasol. Onlosmakelijk met de buitenplaats verbonden is de 17de-eeuwse boerderij (zie onderdeel 4). Het tuingedeelte bij deze boerderij bestaat vanouds uit een moes- en fruittuin. Tegen de oostmuur en op het binnenerf tussen de vooruitspringende vleugels staan enkele oude moerbeien, taxussen en linden. Een rechte beukenlaan verbindt de boerderij met het koetshuis annex tuinmanswoning. Het achter de aarden wallen liggende bosperceel - oudste bosbezit deel van het Keukenduin -, is in gebruik als jachtbos en lusthof. De slingerende, deels nog komvormige paden leiden door het hakhoutbos langs een enkele solitaire beuk. In 1905 heeft Van Lynden in dit bos een hondenkerkhofje aangelegd. Langs de duinen loopt de Bosweg. Deze laan, thans nog enkele beuken op een rij, is in 1723 door de heer Van Heemskerck geplant (na WOII opnieuw ingeplant met dennen) en vormde met de beukenhaag de grens van het bos. Het aansluitende 19de-eeuwse parkbos is niet in de bescherming opgenomen. Er zijn nog wel elementen van de aanleg aanwezig, zoals oude laanresten, maar het grote verband van de aanleg is inmiddels verdwenen. Iets buiten het parkdeel gelegen, maar een markant onderdeel van de buitenplaats, is de T-vormige vijver waarin oorspronkelijk het eikenhout te water werd gelegd. Thans wordt de vijver gebruikt als eendenkooi. In het park staan twee

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

scheidpalen, die de grens van het grondbezit aangaven, met de opschriften F.B.E (Frans Bernhard Eysingk) en Van de Lyn.

Waardering

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG van algemeen belang:

- vanwege de nog aanwezige 17/18de-eeuwse formele elementen, zoals laanresten, de opgeworpen duinen en verschillende zichtassen;
- vanwege het bosperceel deel uitmakend van het Keukenduin met 18de-eeuwse slingeraanleg in vroege landschapsstijl; - vanwege de aanleg in landschapsstijl, die door de tuinarchitecten Zocher in het midden van de 19de eeuw verder is verfraaid;
- vanwege het belang voor de geschiedenis van tuin- en landschaparchitectuur;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke samenhang met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg